

ACC. N:R M. 466:3//.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

302.

Växtl. 527.

497

Den som skulle så linet hade att äta ägg till frukost. Min hustru visste detta och hade alltid sådana kokta för min räkning den dag detta skulle ske.

J.K.

Jakt. 528.

De gamla skyttarna under min barndom förstodo sig icke allenast på att skämma bössorna för varandra utan även hundarna. Och dessa senare voro sannerligen ganska lätt att gör obrukbara för en dag eller två. Man behövde blott att gno en hund om nosen med en bit fläsk och han nosade icke upp något vilt den dagen.

J.K.

Jakt. 529.

498

Att dressera en jakthund är ingalunda så lätt, som många tror. Åtminstone om man vill ha det ordentligt gjort. Under dressyren skall man vara ytterst försiktig så att ingen främmande får tala med honom, eller ha med honom att skaffa; då kan lätt det hela bli förfelat. Vidare ska man ha ett snöre

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:312.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

203.

med träkulor och nubbar, så att han ögonblickligen lyder då man drager i detta. Under lärotiden bör han ej få följa annan jägare, ty då kan denne skämma honom för all framtid.

J.K.

Spöke. 530.

499

Min far talade om, att under hans barndom fanns det ett hus i Långaröds socken, där det var mycket oroligt. Sakar och ting kastades omkring i stugan så att ingen där kunde vara och till och med i uthusen började det bli lika dant. Det var under den tid husbehovsbränningen florerade och far tala om, att brännvinstunnorna skakade så på sina ställningar, där de lågo, att de sprungit läck och att brännvinet en morgon var fullkomligt utrunnet. Ingenting syntes eller hördes, men ingenting i hela gården kunde hålla sig stilla. Man hämtade prästen och denne sökte att läsa bort dåligheten, men han lyckades icke. Då hämtade man en annan prästman under tanke på att han skulle lyckas bättre; men resultatet blev detsamma. Man beslöt då att hämta en klok, och vad de förra icke förmått åstadkomma, det förmådde han. Det blev nu åter stilla i gården, så att husfolket,

500

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466: 3/3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

804.

att/
 som flyttat därifrån, åter kunde flytta dit, utan i fortsättningarna
 bli störda.

Karin Olsson, Arby. 20/8 21.

Orts. 531.

501

Bönderna i Esperöd och Myren av Knislinge församling ha att
 utge 100 marker smör till prästen i Hyby och Klågerup. Det finns
 många som undrat på detta förhållande - huru fattiga Göingebönder
 sedan uråldriga tider skola utge dylika utlägg till prästen. i
 rika släbosocknar. Men det berättas en sägen om huru detta till-
 kommit. Denna senare lyder så:

Det fanns en förnäm fru på Birarödsgården, som under en resa
 kom att gästa prästen i Hyby. Hon blev mycket väl emottagen
 och bjuden på litet av varje. Men det fanns icke något smör på
 bordet. Hon gjorde honom uppmärksam på detta under tanke på
 att han möjligen glömt det. "Ack nej", sade han, "till sådant
 räcker ej min lön." - "Det var illa det", menade frun och bad
 samtidigt att som ett tack för visad gästfrihet få tillförsäkra
 honom litet sådant. Och så när hon kom hem blev det befallt att
 de båda hemmanen i Myren av Hjärsås socken och Esperöd i Knis-

502

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 314.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

305

linge skulle för alla tider leverera 100 skålpund tillsammans till Hybyprästen. Och det får han ännu.

Skogvak. A. Eriksson, Biraröd. 22/8 21.

Förgöring. 532.

303

Under min barndom var man ytterst noga ifall man skickades i väg med ett krus mjölk till en fattig gumma eller ett gille. Mor sade alltid till mig: "Spill ingenting, ty då kan dåligt folk förgöra korna." Och jag var alltid rädd att "slabba", som man brukade säga.

Eriksson.

Do. 533.

En hel del folk trodde andra om att kunna förgöra kärningen. Att förekomma sådant var därför önskvärt. Detta trodde man sig kunna genom att utropa: "då gräddan hällades i kärnan: "Så mycken grädda har jag vägt upp, så mycket smör ska' jag ha". Därmed trodde man att ingen skulle kunna förhäxa kärningen.

Eriksson.

304

ACC. N:R M. 466:315.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

306

Förgöring. 533.

På det att korna i ladugården icke skulle bli "förgjorda", brukade mången i min barndom att sätta ett per halmstrå i kors över fähusdörren, vilket man trodde skulle hjälpa. Eriksson.

Do. 534.

Hade någon förhäxat en ko och man sade till dem om detta gick häxeriet bort.

Ek 23/8 21.

Seder och bruk. Barn.

305

Om ett barn föddes med segerhuva, brukade alltid jordemodern att taga vara på denna, samt torka den väl. Den gömdes sedan tills barnen blevo stora. När en person hade en sådan huva på sig kunde han icke drunkna, ej skadas av eld eller av svärd.

Ek

Barn. 536.

De gamla trodde att en puckelryckig hade alltid född med en smula mera förstånd än andra. Och man respekterade vad en sådan sa.
blivit/
Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:316.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johansson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

307.

506

Barn. 537.

Den som var född en söndag kunde se mycket mera än andra människor. Alla troll, spöken och gastar, som förefunnos ute eller inne kunde av dem upptäckas. Vidare hade de lättare för att lära sig trolla. Blevo ofta ekonomiskt oberoende och hade en hel del fördelar framför andra.

Ek.

Do. 538.

Den som föddes med rött hår ansågs ävenledes ha ögon så att han eller hon jämväl kunde se i mörkret, som en katt. Alla rödhåriga voro falska.

Ek.

Barn. 539.

Den som begått mord kunde bota barn för slaget och varjehanda andra sjukdomar. Han hade blott att ge dem vatten att dricka ur den hand, med vilken han förpassat en annan människa till evigheten.

Ek.

507

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:317

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

308.

Jakt. 540.

Det ansågs vara en synnerlig god tur för den som skulle på jakt att möta en tiggarkäring, helst en om vilken man kunde säga att hon begått "hor". Däremot om man mötte ett svin kunde man lika gärna vända om. Det blev otur.

Ek.

Klokskap. 541.

De gamla prästerna ansågos litet kloka av sig allihop. Sålunda var det allmänt bekant att prosten Karlsson i Kviinge kunde häxa. Man hade stulit alla vävarna från en närboende gumma en natt. Hon var alldeles förtvivlad och anropade honom om hjälp. Han bad henne sitta ned en stund. "De äro icke så långt borta", sa' prosten. En halvtimme senare kom en närboende bonde knogande med hela vävpackan, som han lade ned framför dem.

"Tack ska du ha", sa' prosten. "Det hade jag aldrig trott dig om. Bonden skändes och gick sin väg. Den, som på detta sätt drabbades av en annans påverkan gick som i en dvala och vaknade först till då han stod inför prosten Karlsson med vävarna.

Ek.

508

509

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 318.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

309.

Klokskap. 542.

Det fanns skräddare, om vilka man sade att de kunde förhäxa kläderna åt folk, då de sydde åt dem. Särskilt var detta förhållandet med fruntimmerskläderna, som under äldre tid syddes av männen, då inga kvinnliga sömmerskor förefunnos. Det fanns en skräddare i Fjälkestad som hade sytt en tröja åt en gift kvinna därstädes. Påföljande söndag skulle hon gå till nattvarden. Men såväl under vägen dit, som ock i kyrkan kunde hon icke låta bli att tänka på skräddaren. Hon tyckte det var alldeles förfärligt, och kände med sig själv, att hon drogs mer och mer åt det håll, där han var. Hemkommen beslöt hon att sprätta upp kläderna igen. Hon fann därvid en oblat insydd i en av sömmarna. Och efter det hon tagit ut denna glömde hon åter skräddaren.

Ek.

Kloka. 543.

Det fanns i min barndom en "häxa" uppe i Lönsbodatrakten, som brukade att ordinera, att ifall någon tyckte om någon annan och denna icke motsvarade böjelsen skulle han ge henne av sitt eget blod, och denna skulle komma. En kvinna kunde även-

Skriv endast på denna sida!

370

371

ACC. N:R M. 466:319

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

310.

ledes göra på samma sätt med en man, allt med liknande resultat.
Med en annans blod kunde hon ock åstadkomma en hel del andra
dåliga konster.

Ek.

Klokskap. 544.

572

Den som tog ett ben på en kyrkogård hade att "låna" detta
på en viss tid. Hittade man ett sådant skulle man säga: "Får
jag låna detta ben för botande av sjukdom, på en månad (eller
en dag) och jag vill i Guds namn åter komma hit med det!" -
Skedde icke detta kunde man vara övertygad om, att den döde
själv kom och gjorde sig påmind.

Så hände för en del år sen i Fjälkestad. Det var en kvinna
där som på kyrkogården för något ändamål lånat ett ben. Hur
hon bar sig åt råkade hon slarva bort det. Ägaren kom snart och
gjorde sig påmind. Det blev ett förfärligt spökeri i detta hus,
så man aldrig förr sett dess make. Både kloka och präster kommo
för att söka driva bort eländet. Men det dröjde ett helt år
innan man blev det kvitt. Ingen människa kunde bo i huset. Då
hittade hon äntligen benet. Och det märkliga inträffade samti-

573

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:320.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson.
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

311.

digt, att kvinnan ifråga slapp ifrån spökeriet och kunde åter-
inflytta i sitt hus.

Ek.

Kloka. 545.

Det fanns en person här i Tydinge, som blivit kär i en kvinna. Men hon ville icke besvara hans böjelse. Denne vände sig då till en i Örkened bosatt klok med begäran om ett råd. Denne gav detta: Karlen i fråga skulle före solens uppgång gå till kyrkogården och låna ett ben. Detta skulle han sedan krossa några skärvor av och söka ge kvinnan in (som också skedde på något sätt) varefter han skulle återlämna benet efter solens nedgång samma afton. Det märkliga inträffade också nu att den kvinna, som förr med honom icke haft att skaffa, hon blev mer och mer förälskad i honom. Och slutligen blevo de gifta.

Ek.

Kloka. 546.

Den, som ville vinna en annans kärlek skulle taga en groda samt begrava denna levande. Efteråt hade man att taga upp benen. Hade man ett dylikt ben i sin hand och därmed krefsade en kvinna i kläderna skulle denna icke kunna stå emot böjelsen utan

Skriv endast på denna sida!

574

575

576

ACC. N:R M. 466:321

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

312.

drogs mer och mer till den, som var i besittning av samma ben,
Ek.

Djur. 547.

Snokarna förde tur och lycka med sig. Hade man gott om sådana i ladugården blevo aldrig kreaturen sjuka. Det fanns en myckenhet sådana på ett ställe i Fjälkestad. Så fick man en ny piga i gården: "Glöm icke att sätta mjölk till "Långorna", (som man kallade dem) sade man till henne. Men hon tyckte det var hemskt med de många otrevliga ormarna som krälade bland kreaturen, därför hon höll efter dem och gav dem icke heller någon mjölk. Resultatet härav blev, att snokarna drogos därifrån till en av nabogårdarna, där de blevo bättre behandlade. Och det blev den ena oturen efter den andra med kreaturen. Det hela slutade med att man måste avskeda pigan och skaffa sig en annan, som var vänligare stämd mot dem. Och då kommo de snart igen och med dem ävenledes turen med kreaturen.

Ek.

517

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:392

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

313

Djur. 548.

518

Även vesslan var ett sådant djur, som man trodde förde lycka med sig. De höllo också fritt för råttor. Vesslan hade noga reda på var råtthålen funnos och brukade springa ned i dessa och fasttaga råttorna, som de utan förskoning beto ihjäl. Ek.

Do. 549.

Igelkotten var ett djur, som betraktades som en stor råttjägare. Och det fanns de personer som hade en sådan i stället för katt. Far lät under min barndom fånga en unge, som snart blev alldeles tam. Han icke allenast gick fritt omkring i rum - men, utan då man åt satt han precis som en katt nedanför bordet och tiggde de matbitar, som man ville kasta till honom. Då man klappade honom på ryggen brukade han lägga ned taggarna, samt var för övrigt mycket sällskaplig av sig. Och rent för råttor höll han, så det fanns knappast en sådan i hela huset. Vi barn voro alldeles övergivna då han dog. Ek.

519

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:323.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

314.

Djur. 550.

520

Flädermusen var nyttig till trolldom. Men han skulle torkas. Den som stoppade en död flädermus, väl torkad i en bössa kunde vara övertygad om att skjuta rätt.

Ek.

Trolldom. 551.

Ormskinnet hade man icke allenast till läkemedel utan man brukade ävenledes att därmed trolla. Med detta ansågo sig en del kloka kunna bota alla sorters sjukdomar. Men då gällde det att skinnet var tagit före den 1 maj, efter vilken tid det förlorat sin verkan.

Ek.

Djur. 552.

521

Om skatan brukade man säga, att hon "var ett hår av hin", eller med andra ord att hon hade med denne potantat att skaffa. Mången gång såg det knappast bättre ut.

Ävenledes trodde äldre personer, att om man rev ned ett skatbo revo skatorna i gengäld ned taket. Rörde någon med blotta händerna vid ett sådant fick han skabb eller annan dålighet på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:324

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

315

dess, finnar, liktornar, vårtor etc. Ek.

Djur. 553.

522

Äldre människor höllo före att korparna varit människor -
 tröllkäringar - och storkarna präster samt horsgöken - gamla
 fruntimmer, som icke blivit gifta. Därför brukade också hors-
 göken att skrika: "He-e-rar-na vilja icke ha me-e-ej!" "He-e-
 rar-na vilja icke ha me-j!" Ek.

Do. 554.

Kröp en tordyvel första gången på våren då man såg honom,
 betydde det otur, men flög han och svärmade var det liktydigt
 med lycka.

Djur. 555.

Ek.

123

Svalan har som bekant en kluven stjärt. Orsaken härtill sä-
 ges vara följande. Det var en bonde som blivit ovän med en kung,
 som ville ta' hemmanet från honom såsom varande oärligt be-
 kommet. Bonden var djupt bedrövad och bad om förskoning, annars
 kunde han icke försörja sig och sin familj. Härtill svarade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:325

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

316.

kungen, att han skulle få behålla sitt hemman om han kunde lösa en gåta, som var av den beskaffenhet, att ingen kunde lösa den. Bonden visste ingen annan råd än att vända sig till Oden. Och denne lovade välvilligt hjälpa honom. Han gick därför själv iklädd bondens kläder, till kungen: "Har du gåtan klar nu?" frågade kungen. "Ja varsch", blev svaret. "Väg går över, väg går under och väg på alla sidor. Vad är det?", frågade kungen. "Det är bron på vilken vi stå. Fåglar kretsar över oss, fiskar simma inunder och det är väg på båda sidor." - "Rätt!" förklarade kungen. - "Får jag nu framställa en fråga till eders höga nådes besvarande?" undrade Oden. Ja, det fick han. "Vad var det Balder viskade i Odens öra, då han skulle brännas." - Därpå svarade icke kungen. Han kunde icke. "Vad skulle han väl viska" undrade den förmente bonden. "Han var ju redan död." Kungen blev över detta svar så förbittrad, att han drog sitt svärd beredd att hugga till. Samtidigt förvandlade sig den förmente bonden till en svala, som flög ut genom det öppna fönstret. Just då han var i detta lyckades kungen "romma" henne med sitt svärd så att några pennor flögo ur stjärten. Sedan dess

524

525

526

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr M. 466:326

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

317

har också svalan haft en kluven stjärt, men få torde de vara,
som veta den egentliga orsaken härtill.

Ek.

Varulvar. 556.

Under äldre tider fanns det en hel del folk, om vilka man trodde att de voro varulvar. Alla sådana personer, som hade ögonbrynen ställda på ett sådant sätt, att de växte ihop över näsan, voro sådana. Ävenledes var man av den uppfattningen, att om en kvinna utan smärta ville föda barn till världen, hade hon att skruda sig i en fölhamn, eller ett sådant skinn eller hinna, i vilket ett föl legat i moderslivet, och som följt med ut vid födseln, vilket man brukade taga vara på, att använda för vid - skepligt bruk. Den moder, som gjorde detta bidrog emellertid till, att om det var en gosse, som föddes blev denne en varulv och om det var en flicka förvandlades denna till mara. Bägge-dera kunde emellertid lösas från denna sorgliga förtrollning. Man skulle passa på då någon sådan var inne i ett rum, att utifrån täta nyckelhålet, och det så noga som möjligt. Sedan skulle den, som befann sig utanför dörren, med hög röst ropa: " du är en varulv!" Ell er: "du är en mara!" och förtrollningen löstes.

527

528

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:327.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Smistå Berättat av: Nils Ek
Uppteckningsår: 1921 Född år 1840 i Fällstedt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MW

Annars fingo dessa stackars människor hålla på med att springa ute var natt, och sedan vara ute på arbete om dagarna.

Ek.

Träd o. örter. 557.

Flygrönnen fredade för all slags trolldom. Lade man en kvist av denna i smörkärnan kunde ingen förgöra kärningen. Utan det blev ett gott smör. Hade man selkaggar gjorda av flygrönn kunde vare sig troll eller gastar göra någon skada vid skjutsen om man var ute och red. "Sadelknappen" borde också vara av sådant träd, och man fredade sig ifall man red.

Ek.

Träd o. örter. 558.

Getapeln har ungefär samma egenskap som flygrönnen. Den fredar för trolldom och dålighet. Hade man en kvist av getapeln i stöveln eller träskon, behövde man ick fara vilse i skogen.

Ek.

Do. 559.

Det skulle alltid vara hassel till de trollstavar, som man använde sig av. På dessa skulle man pränta heliga namn, men

Skriv endast på denna sida!

529 originalsidan

530 originalsidan

ACC. N:R M. 466:328.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Sjöbo Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

BM 19

dessas skulle vara utskurna på hebreiska. Om man slog med en sådan stav på en rock, tillhörig en annan person, drabbade dessa slag denne huru långt borta från platsen han än befann sig. Det var alltså farligt att glömma ett plagg borta, ty man kunde då aldrig veta vad man råkade ut för.

Ek.

Träd etc. 560.

Kristus var en gång ute på en vandring, och satte sig under ett aspträd, som stod utmed vägen. "Du får icke vila under mig", förklarade trädet. - "Då skall du aldrig heller få ha dina löv stilla," sade Kristus. Och det har icke heller aspen.

Enligt en annan gängse folktro skulle orsaken varför aspens blad alltid darra härleda sig därav, att Kristi kors var förfärdigat av dylikt träd, och därför blev det för alla tider förbannat.

Ek.

Träd etc. 561.

Äldre personer påstå att Kristi kors var förfärdigat av al och att Frälsaren därvid skall ha sagt, att detta träd alltid

531 Originalsida

532 Originalsida

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:329.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Öveke Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MAK

skulle komma att blöda. Det gör det också. Hugger man en al
 ser saven ut som om den vore blandad med blod.

Ek.

Träd etc. 562.

Man trodde förr att alen, då man ville hugga en sådan, sade:
 "nej hugg icke mig för jag blöder. Hugg icke mig för jag blöder!"

Ek.

Träd o. örter. 563.

En flicka, som ville ha framgång i sina kärleksförhållanden
 skulle plantera två kärleksörter i en blomsterkruka. Samtidigt
 skulle hon tänka på den person hon tyckte om. Började nu dessa
 växter att växa och slingra sig om varandra var detta ett tecken
 till att äktenskapet skulle bli verklighet, under det att mot-
 satsen gjorde sig gällande ifall de skilde sig åt. Då blev det
 säkerligen icke något giftermål av. Min mor planterade sålunda
 ett par dylika örter för min morbror en gång då han gick i gif-
 tastankar. Under en kort tid växte de samman men så heltåplöts-
 ligt skildes de åt, och de båda unga fingo icke heller varandra.

Ek.

533 Originalita

534 Originalita

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:330.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

PNV

Träd o. örter. 564.

Vildapelns bark använde man för färgande av gult. Ekbarken och ekäpplena användes till bläck. Ekebarken dugde ävenledes till att färga svart med. Av saften av blåklockan och litet alun fick man svart bläck. Ännu under min barndom tillverkade man själv det bläck man använde, detta icke allenast i skolor och i hemmen, utan på den tid Landergren som domare var bosatt i Broby tillverkade alltid hans biträden och skrivare det bläck, som behövdes. Man skrev med gäspennor och det ville en särskild konst till att "formera" en sådan att den blev bra.

Ek.

535 Originalsida

Träd o. blommor. 565.

Det fanns en hel del gamla ekar i min barndom här och där i bygderna, som stått så länge och nått en sådan storlek, att man trodde de voro heliga. Man offrade också i smyg vid desamma. Man räknade på att det var farligt att bryta en gren av ett sådant heligt träd. Då kunde man råka ut för sjukdom eller olycka av annat slag.

Ek.

536 Originalsida

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:33/1

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hand.

Do. 566.

Om en person hängt sig i ett träd ansågs det vara förenat med en viss fara att bryta en kvist av detta, och fanns det en person som var så dristig att han tog sig för hugga ett dylikt, kunde denne komma mycket illa ut, såvida han icke bad om tillgift.

Ek.

Förgöring. 567.

Man kunde bli "förgjord" ifall man drog upp vatten ur en brunn och sedan drack ur spannen. För att skydda sig härför hade man att spotta tre gånger och förgörelsen verkade icke.

I varje brunn fanns nämligen en sorts ond ande. kallad "brunnsgubben". Denne var icke blott en sådan med vilken man brukade skrämma barn, då dessa lekte i närheten av brunnarna, utan äldre personer trodde ännu i min barndom på detta andeväsen.

Ek.

Troll. 568.

Det fanns i Villands härad tvänne bondgummor, som en gång

Skriv endast på denna sida!

537 original

538 original

ACC. N:R M. 466:332

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

123.

blivit mähta ovänner och bannade de varandra så våldsamt att
vår Herre förvandlade dem bägge till stenar. Dessa stenar, som
man finner i närheten av Fjälkestad, ha fruntimmersutseende,
och få stå där tills domedag, emedan ingen vare sig vågar eller
mäktar taga dem därifrån.

Ek.

Troll. 569.

Här och där i stenar kan man få se märken efter händer och
fotspår, som av trollen en gång där blivit intryckta. Men det
har skett under den tid då stenen var mjuk som en deg vilket
den någon gång i forntiden skall ha varit.

Ek.

570.

Under den tid vi voro boende i Önnestad fanns det i en gård
därstädes en pojke, som man allmänt trodde var en bortbyting.
Han var mycket ful och mycket elak. På ett annat ställe fanns
det en pojke, som var precis likadan. Barnmorskan omtalade
att när dessa barn föddes voro de vackra och tilltalande, men
när de döptes voro de sig icke lika. Det var som om det varit

Skriv endast på denna sida!

539

540

ACC. N:R M. 466:333

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

324

andra barn. Man trodde därför att det var trollen å Önnestads
 backar, som bytt. Det märklige var att båda dessa pojkar dogo
 på en och samma dag, vilket ock såg egendomligt ut och var före-
 mål för mycket prat.

Ek.

Troll. 570.

Vid Råbelöf var det en sten vid vilken ett troll sades vara
 bundet. Man kallade det Vävarespöket, detta emedan ett hus låg
 i närheten kallat Vävarens, där ett kvinnfolk en gång varit
 boende som haft till uppgift att väva vad som åtgick vid går-
 den. Det var mycket oroligt i huset och trollet slog ned tall-
 rikar från hyllorna samt kastade vedträn omkring i stugan, att
 understundom kunde knappast en människa där vistas. Ibland los-
 sade tegelstenarna från skorstenen och föllo ned i spiseln så
 att det var livsfarligt stå vid denna. Så hämtade man ned en
 klok från Lönsboda, kallad Neringen. Han var förresten boende
 i Strövihult. - "Kan man kanske binda det vid ett träd," frågade
 husfolket. "Nej det går icke", menade den kloke, "ty om man hug-
 ger trädet blir ju spöket åter löst. Då är det bättre söka

540 (541)

542

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466:334.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

825

binda det vid en stor sten." Och det fanns lyckligtvis en sådan i närheten av stugan. Spöket eller trollet, vilketdera det nu var, fick sedan springa runt denna sten så att den blev så gott som alldeles blankpolerad. Och alltid var det nött i gräset som en stig runtomkring stenen. Där får det väl springa ända tills domedag.

543

Ek.

Troll. 571.

Alldeles norr om Glimåkra kyrkoby finnes ett berg, som gemligen går under benämningen Trollabackarna. I detta säges i forna dagar ha funnits troll, vilka uppenbarat sig på många-handa sätt. En kvinna, som hade ett litet barn brukade uppehålla sig i närheten av berget under sommaren då hon gick på arbete å herregårdens ägor, som gränsade intill detta. Vid ett tillfälle, då hon skulle se efter den lilla, som låg i en korg, observerade hon att det var två barn i denna i stället för ett. Och det märkliga var, att de voro så lika varandra att hon icke kunde se vilket som var hennes eget eller det främmande. Anande att trollen varit framme, berättade kvinnan detta för någon av

544

545

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:335

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

326,

"skyrakarlarne", som var med. Denne gav henne det rådet att göra korstecknet över barnen. Men detta hindrade icke att de blevo kvar bägge två. Hon tyckte därför det var synd om det främmande barnet, som hon nu icke trodde var trollens, varför hon tog det med sig hem. Det var flickor bägge, och de uppfostrades tillsammans. Båda voro mycket snälla och hon fann sig endast ha glädje av dem.

Men hur det var började hon fundera på betydelsen av att få veta vilken av dem, som var hennes egenlös eller icke. Hon anförtrodde sockenprästen sina betänkligheter. Och denne sade:

"det är lätt avhjälpt. Passa bara på då de äro sysselsatta med ältning av degen och smussla en snok i baktråget. Under det att din egen flicka med förskräckelse skall haja till, bekommer det icke den andra det allra ringaste."

Kvinnan funderade på vad prästen sagt. Och så en dag då de voro sysselsatta med bakning, lyckades hon verkligen att smussla en snok i mjölet. När de skulle tömma ut detta ropade den ena flickan med förskräckelse: "mor, mor det är en snok i mjölet!"

- "Åh!" svarade den andra, "det är väl icke så farligt", och

Skriv endast på denna sida!

546

547

ACC. NR M. 466:336.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johansson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

327.

så tog hon honom i stjärten och bar honom ut. Matmodern förstod då lätt vilken som var den egna flickan och vilken som var trollens. Av den förra klippte hon därför av en lock av håret, så att hon i fortsättningen skulle känna henne igen. Så gick det ett par år, under vilka de båda flickorna allt fortfarande voro tillsammans. Det blev emellertid att de skulle "läsa för prästen". När de varit hos denne blev trollflickan borta. De hade kommit förbi Trollabackarna då de gingo hem. I osynlig gestalt hade trollen hämtat in sin egen unge. Den fick icke konfirmeras, allra minst begå Herrans heliga nattvard. Men i gården sörjde man flickan, som varit dem kär, och där uppfört sig som en vanlig människa.

Ek. 25/8 21.

Sjukdom. 572.

"Elfblåst" kallades en sorts sjukdom, som man trodde att elvorna blåste på folk. Det var en sorts reumatisk verk, som var mycket svår. Och man botade den huvudsakligen på så sätt att man tidigt en torsdagsmorgon före solens uppgång med löst krut sköt tre skott över det onda stället. Detta skulle upprepas tre

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:337.

Landskap: Skåne, Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

328

dylika morgnar å rad om det skulle vara tillfyllest. Ek.

Näcken. 573.

Man var allmänt övertygad om att det fanns en näck i Helge-
ån. Många voro de, som uppgåvo sig ha sett honom och om den del
spelmän brukade man säga, att de lärt sin konst av denne under-
spelman. Ingen badade i ån utan att först i sanden ha nedstuckit
sin fällkniv. Eller ock spottat i vattnet tre gånger. I annat
fall kunde lätt inträffa att man blev tagen av näcken och drunk-
nade.

Ek.

Orts. 574.

Det heter i ett gammalt uttryck, som äldre personer ofta
anförde, att "Nissa å Laga, taga många man av daga, men Helge å,
ta'r så många som bägge två".

Ek.

Orts, 575.

Helgeån kräver minst varje år ett offer. Ibland kan detta
förbådas. Man fick sålunda en gång se två jättehänder sträckta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:338.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

329.

över ån norr om Broby. "Nu blir det snart någon som kommer om det i ån", sade man. Och detta blev också förhållandet. Några dagar senare kom en man i ett vattenhjul vid Stenemölla kvarn och blev alldeles förfärligt lemlästad samt död.

Ek.

Förgöring. 576.

Det var ganska vanligt att de gamla gubbarna, då de voro ute och färdades, hade en pipsnugga i munnen. Man trodde nämligen att med eld till hjälp behövde man icke frukta vare sig för förgöring eller annat trölltyg, som nattetid annars så gärna uppenbarade sig.

Ek.

Vättar. 577.

Vättar fanns det gott om i forna tider. De brukade uppehålla sig i bergen, liksom trollen. Deras ljus kam man här och där finna i större eller mindre storlekar, men sällan äro de fullständigt helfärdiga, ofta sönderbrutna. Man kan dock se vecken varmed de varit tända. Man kan emellertid ofta få se vättaljus lysa ute på markerna, exempelvis mellan Broby och Lunnom. De

322

323

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:339.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

330.

brinna med en blå låga och sväva sakta över marken, men helt nära denna. Möter man ett sådant ljus eller flera sådana skall man ha en kopparpeng i munnen och kasta emot dem. Annars kan man lätt bli förgjord och sjuk.

Ek.

Slagruta. 578.

1754

Till slagruta skulle man använda en rönn- eller hassel-käpp. Allra bäst var flygrönn eller mistelgrenen. Om slagrutan skulle verka på ett mera kraftigt sätt hade man att skära den julaftonen. Men helst tre år på rad. Under det första skar man av toppen av den ena grenen. Det skulle nämligen vara en gren, som var delad i två kvistar. Den tredje och sista på vilken de båda voro fästa. Om någon person dog under tiden denna beskärning skedde blev icke denne salig.

Slagruta. 579.

1755

Då man sökte efter vatten med slagruta skulle man hålla i de två kvistarna. Kom man så i närheten av en vattenådra nickade den tredje å dessa utstående grenen och ville liksom snurra runt. Men det var icke vem som helst som kunde bära den till

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 466 : 340.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

331.

någon fördel. Den som bar en sådan kvist skulle vara mycket känslig. För en del år sen fanns det en gubbe i Glimåkra socken vilken anlitades vida omkring för att uppsöka vattenådror. Sällan slog det fel för honom.

Ek.

Vättar. 580.

✓✓✓

Min mor brukade tala om , då hon som barn hemma i Fjälkestad av modern anmodats bära in ved i köket och kom ut till vedstacken å vedkastan, fick hon plötsligt se ett litet vätta-
ljus lysa med ett blått sken, alldeles invid henne. Hon blev dock icke förskräckt och det gjorde henne icke heller någon skada.

Ek.

Förgöring. 581.

Det var ytterst farligt att råka ut för en virvelvind om man glömde att spotta tre gånger och göra korstecknet då man såg den nalkas. Annars kunde man lätt bli "förgjord". Det allra bästa var att kasta en kniv i denna, enär trollpackorna icke tålde vid stål.

Ek.

✓✓✓

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:341.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

332.

Troll. 582.

Åskan slog alltid efter troll och lorteri. Det hände sålunda en gång då en kvinna i närheten av Trollabackarne i Glimåkra satt och mjölkade sin ko ute i skogen en afton, fick hon se en kalv komma gående. Hon undrade vem som ägde den, emedan det fanns ingen sådan i hennes fäflock. Han var mycket liten och mycket mager, vilket gjorde att kvinnan tyckte att det var synd om det stackars djuret och gav honom litet att dricka ur mjölkbyttan. Därefter körde hon bort honom. I detsamma började det åska och en blixtråkade kalven, så att denna alldeles för-
intades. Det fanns icke så mycket som ett hår efter honom där han stått. Kvinnan förstod då att det säkert var ett troll, som i denna liknelse kommit ut ur backen och kom ihåg att åskan slår efter sådana.

Ek.

Död. 583.

Då ett stjärnskott synes falla är det en människa som dör.

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:342.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

333,

Seder och bruk. 584.

Man bör aldrig gå förbi en hästsko, utan alltid taga upp denne, emedan en sådan för lycka med sig. Den skall alltid hängas över dörren.

Ek.

Förgöring. 585.

Kvasten skyddar mot förgöring. Men om man slår en människa med en kvast, kan denna lätt bli sjuk. Slog man ett svin med en sådan fick detta dynt, och det var omöjligt freda det härför.

Ek.

Troll. 586.

Om man vid ett barns födelse lade en ullsax och en salmbok på dess huvud kunde icke trollen byta sig till det, vilket annars lätt kunde ske innan det var döpt. Man brukade också dessförinnan lägga en ullsax i dess vagga.

Ek.

Förgöring. 587.

Om en hustru tappade sin vigselring och någon illasinnad person hittade denna, kunde denne åstadkomma sådana saker att

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:343.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

334.

att hela äktenskapet för henne i fortsättningen blev olyckligt.
Ek.

Förgöring. 588.

Den som fann något på vägen fick vara mycket försiktig vid
dess upptagande, i annat fall kunde man lätt bli "förgjord."

Det hörde till att spotta tre gånger innan man vidrörde före-
målet.
Ek.

Sjukdom. 589.

För slag använde man sig av malm från kyrkklockorna. Denna
skulle skavas före eller efter solens uppgång en torsdag eller
söndag, om den skulle ha verkan.
Ek.

Sjukdom. 590.

För barn, som hade "engelska sjukan" använde man sig av en
sönderhackad altarduk, vilket togs in i vatten.
Ek.

Troll. 591.

Korsvägar skyddade för troll och häxor. Om man fick ett troll

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:344

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

335

eller en gast efter sig då man körde på en väg föll detta eller
 denne alltid av vid passerandet av en korsväg.

Ek.

Kloka. Spiritus. 592.

Det fanns ett ont andeväsen, som kloka ofta hade kallat "Spi-
 ritus". Denna kunde de anropa vid förefallande behov och denne,
 som blivit ställd till deras förfogande av hin onde själv hade
 de att springa deras ärenden. Under mellantiden sadades denne spi-
 ritus ligga dold i spiselaskan. Han hade att draga pengar och
 förmögenhet i huset. Man kunde emellertid icke erhålla en sådan
 medhjälpare utan att fullständigt ge sig hin onde i våld. Det
 var att försvärja sig åt denne onde potentat antingen för livs-
 tiden eller för vissa år. Sen skulle han draga välstånd i huset.
 Men detta bekoms på orättvist sätt emedan han tog från andra.

Ek.

593.

Mot tomtar skall man aldrig uppföra sig illa. Ty då bli de
 förargade och flytta från gården. Och med dem svinner då både
 lycka och välstånd. Det fanns en bonde i Fjälkestad, som en gång,

Skriv endast på denna sida!

563

564

ACC. N:R M. 466:345.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

336.

då han befann sig ute i ladugården, fick se en dylik liten röd-
 luvad pyssling släpande med ett halmstrå. Bonden kunde icke
 låta bli att skratta åt honom vilket hade till påföljd att tom-
 ten"sticknade" (kände sig stucken) och flyttade över till gran-
 nens, som nu fick turen. Ek.

Vårtor. 594.

✓65

Den som har många vårtor skall en söndags- eller torsdagsmor-
 gon före solens uppgång eller efter dess nedgång, gå till kyrko-
 gården o ch där tvätta sina händer eller lemmar å vilka vårtor-
 na finnas i det vatten, som samlats å gravstenarna, och de sko-
 la gå bort. Ek.

Fosterfördrivning. 595.

Under äldre tider var det gott om gummor, som biträdde se-
 deslösa kvinnor med förgörande av foster. Emellertid fanns det
 andra personer som använde sig av vissa medel då det gällde att
 avslöja kvinnor i grosses. Man skulle placera ena kärran av en
 vagn i ena ändan av gården och den andra i en annan. Sen hade
 man att locka den misstänkta kvinnan genom den öppning, som

✓66

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 346.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

337.

fanns mellan de båda vagnarna, lyckades man härutinnan fanns
det ingen möjlighet sedan för henne att göra sig fostret kvitt.

I en gård i Fjälkestad misstänkte man en piga att vara med
barn. Och man hade en dag gjort dessa anordningar. Men hon för-
stod det och ville gå omkring. Man fick dock tag i henne och
drog henne med våld igenom. Hon fick också någon tid därefter
ett barn, och detta oaktat det fanns en gumma p "Fjölkestads
mark", som brukade vara folk behjälpliga med förgöring av foster.
Ek.

367

Arbete. 596.

Det var en hel del arbete, som icke var bra att utföra när-
som helst och var som helst. Man skulle sålunda aldrig spinna
i dymmelveckan, ej utföra något "kringgående" arbete under
aftonen till Lucianatten. Spinnrocken fick ej heller vara i
gång under fastan, ty det bådade olycka. Aldrig skulle man föra
en spinnrock på ett skepp. Då trodde man att detta sjönk. Ej
heller skulle man sticka strumpor på ett segelfartyg. Man höll
före att detta då icke kunde komma ur fläcken. Man sade sig
sticka bort vinden.

368

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:347.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

378

Klokskap. 597.

Femuddakors voro bra att skyddasig för trolldom och förgöring med. Man brukade ofta hugga in dem ovan dörrarna. Ävenledes var det vanligt att man hade kors på en del saker, som man använde sig av, exempelvis spinnrockor, vävstolar etc. Därigenom kunde man skydda dessa för förgöring.

Ek.

Troll. 598.

Spinnrocken var ett redskap, som trollen icke sällan använde sig av. Man kunde sålunda understundom få se dylika, som med en våldsamt fart gingo av sig själv. Då man förnam detta hade man att i en hast springa in och med en kniv skära av snoden. Då var genast denna trolldom hävd. Man fruktade för stålet som satt i kniven och satte den icke igång mera den aftonen. Ävenledes de kloka använde sig av spinnrockar och fett som blev å dem, då de ville förgöra något. Detta fett ansågs nämligen utmärkt i dylika fall. Vidare brukade häxorna ofta fara på spinnrockar till Blåkulla. Satte man ut en spinnrock på marken kunde man vara övertygad, att åskan slog efter den.

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:348.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

359.

Orts. 599.

Det finns i närheten av Odersberga i en där befintlig skog en större sten, gemenligen kallad Rävasten. I denna synes märken efter revben. Sägner vet omtala att det fanns en person, som stulit fläsk från en gård i Fjälkestad. Han bodde uppåt Odersbergakanten. Fläsksidan var tung och han satte sig att vila å denna sten. Samtidigt lade han bemälda sida ifrån sig på stenen, och blev det sedan märken i denna efter densamma. Ek.

571

Klokskap. 600.

Under äldre tider fanns det icke sällan bland tjuvar och missdådare fångar, som voro i besittning av klokskap, så att de när som helst kunde göra sig fri. I Broby "hodda" (häradshäkt^e) förvarades en sådan för en del år sen. Under den tiden hade socknarna i häradet i tur och ordning sända folk till hoddan, att bevaka fångarna. Vid ett tillfälle sade denne till dem, som då hade denna sak sig anförtrodd: "Om i går ut på gatan, så skall jag också vara där." De gjorde detta, och sannernligen, om några minuter stod han bland dem. Någon skulle se

572

573

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:349

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

840.

efter om cellen var tom, men när denne kom in var fången åter inne och likväl var denna starkt låst.

Vid ett tillfälle sade fången till länsmannen: "du kan ge mig en peng!" - "Du behöver inga pengar", menade lagens upp-
 rätthållare. "Gå då in på gästgivaregården och drick och dubbla med dina vänner," blev svaret. Och länsmannen, som brukade up-
 pehålla sig där, gick. Men när länsmannen på aftonen äntligen skulle gå därifrån saknade han sin plånbok. Han gick därför till-
 baka till "hoddan", emedan han anade att det var fången som tagit den, detta ehuru länsmannen icke varit honom nära, en-
 dast talat med honom genom cellfönstret. Mycket riktigt. Där fanns han. Och han lämnade den beredvilligt igen.

Ek.

Förgör. 601.

Det fanns en person i Fjälkestad, som då han gick förbi en ladugård kastade in en handfull sågspån bland kreaturen. Och detta gjorde, att dessa icke allenast fingo en hop löss utan hade också mycket svårt för att i fortsättningen trivas.

Ek.

574

575

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:350.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

341.

Förgör. 602.

Det fanns förr en hel del folk, som brukade förgöra andras kreatur. Man brukade därvid ofta att baka nöthår i en deg. Dessa nöthår hade man tagit av djur, som voro sjuka. Sedan kastade man dessa degklumpar in bland grannens kreatur, som man ville förgöra. Kunde man upptäcka trollknutarna och i hast bränna upp dem, verkade icke denna förgörelse.

Ek.

576

Förgör. 603.

Då en bonde vid ett tillfälle kom in i en stall fick han se en hop vita myror krypa inne bland hästarna. Han förstod att det stod icke rätt till, utan att det var trolldom med i spelet. Försökte få dem på en skovel, men lyckades icke få alla med. Så ropade han på drängen att denne måtte komma och hjälpa honom. Hustrun höll just att elda i bakugnen och bonden ämnade kasta in dem i ugnen, som ock skedde. En grannkvinna i byn (Fjälkestad) kom strax efter och ville krypa in i den heta ugnen. Det var hennes myror. Hon hade fört dem dit under tanke på att förgöra bondens hästar. Men denne kastade en kniv mellan

577

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:351.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

342,

henne och ugnen, i annat fall skulle hon krupit in där. Så för-
 häxad hade hon blivit. Men hon lovade samtidigt att aldrig mera
 söka förhäxa kreaturen i den gården.

Ek.

Djur. 604.

Förr trodde man att det fanns personer, på vilka löss skapa-
 des, och att dessa blevo till slut så många och så stora att
 de kunde draga personen i fråga "i brunnen". I Fjälkestad
 levde det ännu i min barndom en gammal gubbe, som varit i Pom-
 merska kriget. Man försökte på alla sätt att hålla denne ren.
 Det var en "kringgångsgubbe" och hustrurna i de gårdar där han
 vistades hade ett förfärligt arbete med honom. Men det hjälpte
 icke och slutligen togo de hemska kräken livet av honom.

Ek.

Spelmän. 605.

Det fanns en gammal spelman i Fjälkestad, om vilken man sade,
 att han hade lärt sin konst av näcken, vilken brukade uppehåll -
 la sig vid Torsebro. Ävenledes trodde man att han var i besitt-
 ning av förmåga att framställa andar. Vid ett tillfälle då man

Skriv endast på denna sida!

578

579

ACC. N:R M. 466:352.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

343.

samlats vid ett gille bad man honom framställa en skogvaktare ,
som på något egendomligt sätt någon tid förut kommit av daga.
Spelmannen gick ut i ett annat rum, för sig självt, en stund.
Under tiden kunde man höra honom läsa sina formler. Och vad
mera var, inom kort började man verkligen se konturerna av en.
människa inne i stugan. Och ju mera spelmannen läste, desto tyd-
ligare blevo dessa. Snart stod skogvakatren där i sin röda
päls precis som då han levde. Men han sade ingenting och det
dröjde icke heller länge förrän han åter försvann. Man blev för-
färligt rädd och man aktade sig en annan gång ifrågasätt be-
mälte spelmans klokskap. Han bodde i Torseke och kallades ge-
menligen Toseke-Åke.

Ek.

Spelmän. 606.

För många år sen fanns det en spelman i Fjälkestad, som var
känd för att kunna mera än andra. Under vintrarna brukade han
gå omkring i skogen och "tjuta" bort vargar, genom att gång
efter annan upphäva höga rop samt slå och hamra i träden. Slut-
ligen blev han fullständigt sinnesrubbad.

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:353.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Per Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

344.

Finnar. 607.

Förr var det trollfinnar, som gingo omkring i bygderna för att återskaffa stulit gods, bota kreatur och varjehanda andra dåligheter, som de hade för sig. "Ragge" talade om för mig att en afton kom det en sådan där trollfinne till honom och ville driva bort rättorna. Det var förfärligt med sådana den hösten och han gick med på detta. Men när finnen skulle ha sin betalning lurade han honom i så måtto, att han gav honom brännvin i stället för pengar. Men finnen hämnades i så måtto, att hade det icke förr varit rättor i huset, så blev det nu. Det var alldeles förfärligt och han höll aldrig på att bli dem kvitt. Ek.

582

Trollfinnar. 608.

Samme finne kom till en gård i Friggatoftha där det var förfärligt med rättor. Han bad att få driva dem bort, vilket och beviljades. Han lyckades nu fånga en råtta. Om halsen på denna band han sedan en liten klocka. Denna råtta skrämde sedan med sitt pinglande bort allesammans de övriga. Ek.

583

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:354

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

845

Do. 609.

Då jag tjänade i Getaberga hos Per Sonesson kom det en finngubbe dit en gång. Han frågade om de ville ha honom att uppsöka några skatter, men svarade Per härtill som sanningen var, att han hade ej några sådana på sin egendom. Gubben stannade emellertid kvar under natten, och man förvånade sig över hur väl reda på allt han hade. Han kunde sålunda icke allenast säga namnet på var och en av gårdens invånare, utan ock ge antydningar om en hel del händelser, som för längre tid sedan därstädes timat. Slutligen höll han före att det skulle finnas en stor skatt på ägorna och den som kom i besittning av denna skulle bli en mäktig förmögen man. Allt detta gjorde att man slutligen började sätt tilltro till gubben. Han stannade följande dag för att överse markerna. Därvid fann han en hög i den med ek och hassel beväxta "Kullen", som han utpekade. På aftonen gingo alla man-folken med gubben dit för att börja gräva. Och det dröjde icke länge förrän de ville stöta på något som klingade. Emellertid sade finngubben, att det var bäst de slutade upp, emedan draken

584

585

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:355

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

396

väste^s så väst där nere", och han kände icke något medel, varmed han kunde bindas. De fingo därför gå ifrån alltsammans. Men för en del år sen fann man att hela "Kullen" bestod av svart granit. Och där har brutits sådan där för tiotusentals kronor, varför det låg icke ringa sanning i gubbens påstående att "det fanns en skatt å egendomen".

Agda Persson, Emitslöf.

Förgör. 610.

Den som ville skämma en bössa för en annan hade att krossa människoben och stoppa ned i pipan. Sedan kunde man aldrig mera skjuta rätt med den pipan.

Ek.

Sjukdom. 611.

Reformar brukade man bota genom att meddelst en gåspenna skriva ett kors över dem. Men samtidigt skulle man också läsa något.

Ek.

Barn. 612.

Om man tog ett nyfött barn genom en "kalvhamn" (hinnan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:356.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

347

vari en kalv under vistelsen i moderlivet legat) kunde detta sedan se vad som helst i allt sådant mystiskt som inga andra kunde se.

Då man första gången badade ett sådant skulle man i badvattnet lägga en kniv och en peng. Kniven skulle bidra till att trollen icke kunde byta bort barnet och pengan att det skulle frandeles komma i åtnjutande av lycka.

Ek.

Lyte. 613.

En havande kvinna fick ej vara närvarande vid en dödsbädd emedan barnet då lätt kunde få lyte.

Ek.

Do. 614.

Om en person blivit botad för lyte av det ena eller andra slaget fick denne icke blicka ned i graven då modern, som botat detta, begravdes. Då kom det onda igen. Och sedan var det omöjligt att bota.

Ek.

588

589

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:357.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

348

Midsom. 615.

Om en person på midsommarnatten kröp upp på taket och satte sig grensle om takåsen, kunde man få se vad som under ett kommande år skulle ske. Det var bröllopståg, likskaror och varjehanda i den vägen, som man då kunde iakttaga. Det var nästan lika bra som att gå edergång. Helst om man var boende i närheten av någon väg.

Ek.

Dödsfall. 616.

Då en person dog var det vanligt här i trakten, att den person, som klädde denne skulle ha det lintyg vari den döde legat.

Ek.

Do. 617.

Personer, som varit trolldomskunniga och haft med lorteri att göra, hade alltid svårt för att dö. Man brukade då sätta en skyffel med glödande kol under deras bädd. Denna plägsed användes både i Göinge och Villands härader, allt med det resultat, att döden då inom kort inträdde.

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:358.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

349

Seder och bruk. 618.

Då en person skulle flytta till en annan gård i socknen eller till en annan församling hade han blott att båda samman grannarna att "köra flyttelass". Det var ett nöje, som för mången var ganska efterlängtad. Det var nämligen förenat med gille. Under det att sakerna lastades på skjutsarna hade man att allt emellanåt erhålla förtäring av olika slag, mat och dryck, och då man kom till den gård, där den flyttande hade att nedslå sina bopålar blev gillet ännu rikligare. Understundom kunde man vid en dylik flyttning räkna ett tjugo- eller trettiotal skjutsar och icke sällan var trakteringen så grundlig att både bönder och drängar voro skäligen berusade då de återvände hem.

Ek.

Förgör. 619.

Om ett främmande fruntimmer kom in i en stuga där en vävstol var i gång kunde denna lätt bli "förgjord". Man brukade därför gärna anmoda den främmande att slå ett slag med släbordet i väven, så att hon icke "tog skälet med sig" då hon gick

Skriv endast på denna sida!

591

592

593

ACC. N:R M. 466:359.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Enistå Berättat av: Nils Ek
 Uppteckningsår: 1921 Född år 1890 i Färjestad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

350

därifrån, vilket annars lätt kunde inträffa. Allmogekvinnorna kände merendels själva till denna sed, varför de ofta gjorde detta, utan att därtill bli ombedda.

Ek.

Växtlighet. 620.

Då man skulle plöja en åker var det alltid nyttigt att ha en kvist av en getapel i seldoningen emedan denna icke allenast frådade dragare och redskaper för förgöring utan ävenledes ansågs befodra växtligheten.

Ek.

Jul. 621.

Under julaftonen fick man icke försumma att skaka träden duktigt, ty därigenom trodde man att det skulle bli mycket frukt.

Ek.

Växtlighet. 622.

Om någon person stal de första äpplena, som blev på ett nysatt fruktträd blev det aldrig någon nämnvärd frukt på det trädet.

Då man plockade ned äpplena på hösten skulle man alltid låta ett sitta kvar på varje träd tills det själv föll till marken.

Skriv endast på denna sida!

594 (orig. boks)